Για την συντριβή τής καρδίας και άλλα πνευματικά θέματα – απαντήσεις (Αμφιλόχιος Ράντοβιτς, Μητροπολίτης Μαυροβουνίου και Παραθαλασσίας)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 7 Νοεμβρίου, 2023

Τὶς ἀπαντήσεις αὐτὲς ἔδωσε ὁ Σεβασμιότατος σὲ ἐρωτήσεις ποὺ τοῦ ἀπηύθυναν ἀδελφοὶ τῆς **Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου Ἁγίου Ὄρους**, κατὰ τὴν ἐπίσκεψή του σ’ Αὐτὴν τὴν 23η Νοεμβρίου 1986. Ὁ Σεβασμιότατος εἶναι, ὡς γνωστόν, πνευματικὸν τέκνον τοῦ μακαριστοῦ καὶ ἁγίου ἀρχιμανδρίτου π. Ἰουστίνου Πόποβιτς. Ὁ Σεβασμιότατος εἶναι καὶ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βελιγραδίου.

Ἐρώτηση: Σεβασμιότατε, παρακαλοῦμε νὰ μᾶς πεῖτε λόγους πνευματικῆς οἰκοδομῆς ἀπὸ τὴν πεῖρα σας. Τί πρέπει, ὡς μοναχοὶ κυρίως, νὰ ἐπιδιώξουμε;

Ἀπάντηση: Τὴν συντριβὴ τῆς καρδίας- αὐτὸ ποὺ λέμε στὸν 50ο ψαλμὸ «πνεῦμα συντετριμμένον καὶ τεταπεινωμένον». **Ἐὰν δὲν συντριβὴ ἡ καρδία, ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ αἰσθανθεῖ τὸ μυστήριον τῆς πραγματικῆς χαρᾶς. Δὲν τὸ αἰσθάνεται, ὅσο ἡ πίστης μένει ἐγκεφαλική, διανοητικὴ γνῶσις, ἀκόμη καὶ γνῶσις τοῦ Εὐαγγελίου, τῆς Δογματικῆς (τῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας), ὅσο ὁ σπόρος δὲν ἔχει πέσει μέσα στὴν καρδιά, ὅσο δὲν ἔχει ἀκόμη μαλακώσει ἡ καρδιά. Τὸ μαλάκωμα τῆς καρδιᾶς!**

Τὸ λέω ἐδῶ, σὲ σᾶς τοὺς Ἁγιορεῖτες, ποὺ ζεῖτε καθημερινὰ αὐτὸ τὸ πράγμα, ἐνῶ ἐμεῖς ἐκεῖ στὸν κόσμο λίγες φορὲς τὸ αἰσθανόμαστε, ὅταν μᾶς δίδει ὁ Θεὸς ἀπὸ τὰ ψίχουλα ποὺ πέφτουν ἀπὸ τὸ τραπέζι τοῦ Κυρίου.

Προχθὲς ποὺ πέρασα ἀπὸ τὴν πόλη Νύσσα, εἶχε μαζευθῆ μία ὁμάδα νέων ἀνθρώπων σὲ μία αἴθουσα, τὴν οποία τώρα τελευταία ἄνοιξε ἕνας φοιτητής μας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Εἶναι ναυτικὸς αὐτὸς καὶ μὲ τὸν ἀδελφό του ἄνοιξε αὐτὴ τὴν αἴθουσα ἐκθέσεων καὶ τῆς ἔδωσε τὸ ὄνομα «SALVADOR DALI». Μὲ πῆρε τηλέφωνο νὰ μοῦ τὸ ἀνακοίνωση. Καὶ τοῦ λέω: «Εὐλογημένε, ποῦ βρῆκες αὐτὸ τὸ ὄνομα, δὲν βρῆκες κανένα ἄλλο ὄνομα νὰ δώσεις στὴν αἴθουσα;».

Λέει: «Τί ἄλλο ὄνομα, τώρα τὸ ἔγραψαν καὶ οἱ ἐφημερίδες, τὸ ἔδειξε καὶ ἡ

τηλεόραση».

Καὶ λέω: «Δῶσε ἕνα ἄλλο ὄνομα, ἐδῶ ἔχουμε τέτοιους ζωγράφους! Στὴν Νύσσα, τὴ γενέτειρα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου!... Δῶσε «Ἀστραπᾶς».

«Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ;» μοῦ λέει. Λέω: «Θὰ σοῦ ἐξηγήσω ἄλλη φορά». Καὶ πραγματικὰ τὸ ἔκανε «Ἀστραπᾶς». Λοιπὸν τώρα, περνώντας ἀπὸ ἐκεῖ, μὲ κάλεσε νὰ ἰδῶ τὴν ἔκθεση καὶ ἐπ' εὐκαιρία εἶχε μαζέψει μία συντροφιὰ φίλων, νέους, κοπέλες, κλπ.

Μὲ πλησίασε ἕνας ἀπ' αὐτοὺς (καλλιτέχνης ἦταν, δὲν ξέρω). Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση ἡ προσοχὴ τῶν νέων αὐτῶν ἀνθρώπων. Ἦταν ὅλοι τους ἄνθρωποι κοσμικοί. Μὲ ρώτησε λοιπόν: «Τί εἶναι προσευχή; Ἐγώ, λέει, εἶμαι ἄθεος». Καὶ προσπαθοῦσα νὰ τοῦ ἐξηγήσω. Θυμήθηκα ἐκεῖνες τὶς ἐμπειρίες, ἐκείνους τοὺς ἅγιους ἀνθρώπους ποὺ εἶδα ἐδῶ στὸ Ἅγιον Ὄρος. Τί νὰ τοῦ δίνω, διανοητικὲς ἑρμηνεῖες καὶ ὁρισμούς; Γι' αὐτὸν εἶναι τελείως ἀπρόσιτο αὐτὸ καὶ δὲν τὸν ἐνδιαφέρει. Αλλά ὅταν τοῦ ἀνέφερα μερικὰ παραδείγματα, τὸν εἶδα νὰ παρακολουθεῖ μὲ πολλὴ προσοχὴ αὐτὰ ποὺ ἔλεγα. Γιατί αὐτὸ ποὺ ἔχω ἰδεῖ, ποὺ ἔχω ζήσει, ποὺ ὑπάρχει σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν χῶρο, εἶναι πολὺ σημαντικό. Εἶναι ἡ ἐμπειρία τοῦ μεταμορφωμένου ανθρώπου διὰ τῆς μετανοίας καὶ τῆς συντριβῆς τῆς καρδίας. Καὶ αὐτὸ φανερώνει τὸ παράδειγμα ποὺ ἀνέφερα μὲ τὸν Ρῶσο ἱερομόναχο ποὺ δὲν κοιμήθηκε ὅλη νύχτα, ἐπειδὴ πλήγωσε τὸν ἀδελφό του. Αὐτὸ δείχνει ὅτι εἶχε Χριστὸ μέσα του. Ὁπωσδήποτε μ' αὐτὸ ἔχει σβήσει πολλὲς ἁμαρτίες, ὅπως λέει καὶ τὸ Εὐαγγέλιο: ὅποιος ἀγαπᾶ πολύ, πολὺ θὰ τοῦ συγχωρήση ὁ Κύριος. Αλλά στὸν κόσμο εἶναι δύσκολο νὰ ἀπόκτηση κανεὶς τὴν συντριβή, πολὺ δύσκολο! **Ἡ καρδιὰ γίνεται πέτρα. Διότι ἡ ζάλη τοῦ κόσμου, αὐτὴ ἡ ἐξωστρέφεια, σὲ τραβάει• πηγαίνεις-πηγαίνεις καὶ δὲν ἔχεις καιρὸ νὰ καθίσεις νὰ κοιτάξεις τὴν καρδιά, νὰ μπεῖς πιὸ μέσα.**

Γιὰ αὐτὴν τὴν ἔσω ἐργασία μοῦ ἔλεγε μία ρωσίδα, διὰ Χριστὸν σαλή, τὴν ὁποία γνώρισα πρὸ τριετίας στὸ Πέτρογκραντ, σ' ἕνα ρωσικὸ νεκροταφεῖο. Τὴν βρῆκα νὰ μαζεύει κάτι χαρτιὰ παριστάνοντας τὴν σαλή. Ἤμουν μ' ἕναν Ἱερομόναχο. Τὴν χαιρέτησα καὶ αὐτὴ ἀπὸ κάτω μὲ κοιτοῦσε μὲ τέτοια ἀγνότητα καὶ καθαρότητα στὰ μάτια ποὺ σπανίως ἔχω ἰδεῖ. Μὲ κοιτοῦσε-μὲ κοιτοῦσε καὶ μοῦ εἶπε σὲ μία στιγμή: «Πιὸ βαθιὰ πάτερ, πιὸ βαθιά!... κατάλαβες; Ὄχι γύρω, ὄχι γύρω. Ὄχι ἀπ' ἔξω, πιὸ μέσα, πιὸ μέσα... κατάλαβες;» Λέω: «Κατάλαβα». Λέει πάλι: «Στὸ βάθος πάτερ, οὐ ντουμπίνου μπάτουσκα...».

Ὑπάρχει ἐκεῖ ἕνα ψηφιδωτὸ ποὺ παριστᾶ τὸν Κύριο πάνω σ' ἕνα τάφο, πάει πολὺς κόσμος νὰ προσκύνηση καὶ γίνονται θαύματα. Καὶ ἔλεγε: «Τί χαρὰ ποὺ μᾶς δίνει ὁ Κύριος, ὅταν λάμψη ὁ ἥλιος μέσα ἀπὸ τὶς ψηφίδες; Πῶς λάμπει τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου!...»

Κι' ἔλαμπε τὸ δικό της πρόσωπο!... Ἔχει ἔλθει ἡ καημένη ἀπὸ τὴ Σιβηρία. Καὶ τῆς

λέω: «Πῶς ἀπὸ τόσο μακριά;» Λέει: «Πάτερ, ἐκεῖ στὰ μέρη μας δὲν ὑπάρχει ναὸς καὶ ἐγὼ χωρὶς ναὸ δὲν μπορῶ νὰ ζήσω. Καταλαβαίνεις;

Ἔφυγα ἀπὸ ἐκεῖ, ζῶ ἐδῶ, μαζεύω τὰ παλιὰ χαρτιὰ στὰ σκουπίδια καὶ εἶμαι εὐχαριστημένη. Δὲν χρειάζομαι τίποτε ἄλλο• ἔχω τὸν Κύριο». Καὶ ὅταν φεύγαμε: «Καὶ νὰ μὴ ξεχάσεις, μπάτουσκα, νὰ μὴ ξεχάσεις• ὁ Κύριος εἶναι μεγάλη χαρά!... ἄκουσες; Μεγάλη χαρὰ ὁ Κύριος!».

Σ' αὐτὴ τὴ γυναίκα ἔζησα τὸν λόγο τοῦ ἅγιου Σεραφεὶμ τοῦ Σάρωφ, αὐτὸν ποὺ ἔλεγε στὸν καθένα: «χαρά μου». Ἦταν ὁλοφάνερο, ὅτι αὐτὴ ἡ γυναίκα δὲν ἔβγαινε ἀπὸ τὸν ναὸ καὶ ἐκεῖ ἀπόκτησε αὐτὸ τὸ πνεῦμα, τὸ αἰώνιο πνεῦμα τῆς συντριβῆς, τὸ ὁποῖο ριζώθηκε μέσα της.

Καὶ ἐδῶ, τὸ Ἅγιο Ὄρος παρέμεινε καὶ εἶναι φυτώριο τέτοιων ψυχῶν, καὶ αὐτὸ εἶναι παρηγοριὰ γιὰ ὅλη τὴν Ἐκκλησία καὶ γιὰ ὅλη τὴν οἰκουμένη. Βλέπετε τώρα τοὺς νέους ἀνθρώπους ποὺ ἔρχονται ἐδῶ καὶ βρίσκουν ἀνάπαυση; Χθὲς τὸ βράδυ πέρασα ἀπὸ τὸ κελὶ τοῦ π. Π. Ἦλθε ἕνας νεαρὸς ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη ταραγμένος καὶ ρώτησε: «Θέλω τὸν π. Π.». Κι ἐκεῖνος τοῦ ἀπάντησε ὅπως ξέρετε: «Τί τὸν θέλεις τὸν καημένο! Πάρε ἕνα λουκούμι καὶ πήγαινε ἐκεῖ στὴ βρύση, ἔχει ὡραῖα λιακάδα...». Ἐπίτηδες. Σήμερα πάλι τὸν εἶδα στὴ Μονὴ Σταυρονικήτα καὶ μοῦ λέει: «Συγγνώμη, Σεβασμιότατε, πού σᾶς διέκοψα χθές». Λέω: «Ἔκανες τὴ δουλειά σου;». Πετοῦσε ἀπὸ τὴ χαρά. Λέει: «Αὐτὸ εἶναι ποὺ ζητοῦσα. Ἔχω γεμίσει ἀπὸ τὴν εἰρήνη!». Τὸν ἀγκάλιασα καὶ τοῦ λέω: «Μπράβο, παιδί μου! Νὰ μ' εἶχες διακόψει ἀκόμα δέκα φορές!».

Ἦταν τόσο θλιμμένος ὅταν ἦλθε. Καὶ τὸν ἔβλεπα πόσο ἀγνώριστος ἦταν σήμερα. Συνάντησε αὐτὸ τὸ πράγμα, βρῆκε κάποια ζεστασιά, συνάντησε τὸν πραγματικὸ ἄνθρωπο, αὐτὴ τὴν ἀνοιχτὴ καρδιά, αὐτὴ τὴ φιλανθρωπία τοῦ Χριστοῦ, τὰ σπλάχνα οἰκτιρμῶν. Αὐτὸ εἶναι ποὺ ζητάει ὁ ἄνθρωπος ἀνέκαθεν, ἰδιαίτερα σήμερα. Θέλει αὐτὰ τὰ σπλάχνα οἰκτιρμῶν. Βέβαια, λιγόστεψαν οἱ τέτοιοι ἄνθρωποι στὸν κόσμο, ποτὲ ὅμως δὲν ὑπῆρχαν πολλοί. Ἀνέκαθεν ἀποτελοῦν τὸ μικρὸν ποίμνιο, χωρὶς αὐτοὺς ὅμως ὁ κόσμος δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ζήση.

Κάποια ἑβραϊκὴ παράδοση λέει, πὼς ὁ κόσμος κρατιέται πάνω στοὺς 35 δικαίους. Ὅσο ὑπάρχουν 35 δίκαιοι ἄνθρωποι στὸν κόσμο, ὁ κόσμος θὰ ἔχει ἀκόμη ζωή. Ὅταν λείψουν, τότε ἐρχόμαστε στὰ ἔσχατα. Καὶ ὁπωσδήποτε ὑπάρχουν μέχρι σήμερα τουλάχιστον, τόσον ἐγὼ πιστεύω ὅτι ὑπάρχουν καὶ περισσότεροι ποὺ ἔχουν αὐτὴ τὴν θεία φιλανθρωπία, ἡ οποία γεννᾶται ἀπὸ συντετριμμένη καὶ τεταπεινωμένην καρδία.

Ἐρώτηση: Σεβασμιότατε, θέλετε νὰ μᾶς εἰπεῖτε κάτι καὶ γιὰ τὸν μακαριστὸ Γέροντά σας, τὸν π. Ἰουστίνο;

Ἀπάντηση: Ναί, εὐχαρίστως.

Μία φορᾶ καθόμασταν καὶ ἔλεγα στὸν π. Ἰουστίνο γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος, ὅ,τι εἶχα ἰδή καὶ ζήση ἐδῶ. Τοῦ ἔλεγα-τοῦ ἔλεγα καὶ ἔβλεπα ποτάμια δάκρυα νὰ τρέχουν ἀπὸ τὰ μάτια του. Καὶ ἔλεγε: «Ἔ, Ἰουστίνε! Πῶς πέρασε ἡ ζωή σου; Τί ἔκανες ἕως τώρα στὴν ζωή σου; Αὐτὰ εἶναι, αὐτὰ εἶναι... Δέ μοῦ λές, πάτερ, ἔχω μία ἐλπίδα. Ἐλπίζω στὶς προσευχὲς αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, ὅτι κι ἐγὼ θὰ ἰδῶ κάποια γωνιὰ ἐκεῖ, ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Κυρίου. Ὅτι αὐτοί, ὅτι αὐτοὶ θὰ μὲ βοηθήσουν». Σὰν μικρὸ παιδὶ τὰ ἔλεγε.

Μία ἑβδομάδα προτοῦ νὰ κοιμηθεῖ ὁ Γέροντας, ὅταν πιὰ εἶχε καταπέσει, μᾶς εἰδοποίησαν ἀπὸ τὸ Μοναστήρι ὅτι εἶναι σὲ δύσκολη κατάσταση καὶ τρέξαμε. Ἤμασταν ὁ π. Ν. Ι., Διδάκτωρ τῆς Σχολῆς μας καὶ νῦν καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, καὶ ἐγώ. Μοῦ λέει ὁ π. Ν.Ι.:

«Δὲν ἔχομε βενζίνη καὶ δὲν ξέρω ἂν θὰ μπορέσουμε νὰ πᾶμε». Τοῦ λέω: «Πήγαινε καὶ οἱ ἅγιοι Ἀρχάγγελοι θὰ μᾶς φέρουν». Καὶ πραγματικὰ φθάσαμε ἴσα-ἴσα στὸ Μοναστήρι• δέκα μέτρα δὲν θὰ μποροῦσε νὰ προχώρηση τὸ αὐτοκίνητο, εἶχε πραγματικὰ σωθεῖ ἡ βενζίνη. Μπήκαμε τρέχοντας στὸ κελί. Εἶχαν μαζευτεῖ οἱ ἀδελφές, ἦταν καὶ ὁ π. Ἀθανάσιος. Ὅταν μπῆκα στὸ δωμάτιο, περίμενα νὰ τὸν δῶ ψυχορραγοῦντα, ἀλλ’ αὐτὸς εἶχε ἀνασηκωθεῖ καὶ ἔλαμπε ἀπὸ μέσα του μία τέτοια ἀγαλλίαση, μία τέτοια χαρά, ποὺ ἔλεγες ὅτι ὅλοι ἐμεῖς γύρω εἴμαστε ἄρρωστοι καὶ ἐκεῖνος ὁ μόνος ὑγιής. Ἔλαμπαν τὰ μάτια του, τόσο χάρηκε ποὺ ἤλθαμε! Ἐκείνη τὴ στιγμὴ κατάλαβα τ**ί σημαίνει ὄντως «ἅγιος ἄνθρωπος», γιὰ τὸν ὁποῖον ὁ θάνατος εἶναι πραγματικὴ μετάβασης, ὄχι στὸ σκότος, ἀλλὰ στὴ ζωὴ καὶ στὸ φῶς.** Σὰν καὶ ἐκεῖνα ποὺ διαβάζει κανεὶς στοὺς βίους τῶν ἁγίων. Ἔλεγε μάλιστα ὅτι εἶναι καλὸ γιὰ τὸν χριστιανό, προτοῦ φύγει ἀπὸ τὸν κόσμο νὰ κακοπάθει, πολὺ καλὸ αὐτό, πολὺ καλό.

Ἔμεινα κοντά του ὅλη τὴν ἑβδομάδα μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐπιδείνωση τῆς καταστάσεώς του. Τὶς ἡμερες ἐκεῖνες περίμενε νὰ ἔλθει ὁ π. Θεόφιλος ἀπὸ τὴ Μονὴ Καόνα, στὸν ὁποῖο ἐξομολογεῖτο τελευταία. Προηγουμένως ἐξομολογεῖτο σ’ ἕναν Ρῶσο ἔγγαμο ἱερέα τοῦ Βελιγραδίου, τὸν π. Νεκτάριο, ἕναν πολὺ ἅγιο ἄνθρωπο ποὺ ἄφησε ὄνομα στὸ Βελιγράδι. Ἔβλεπα λοιπὸν τὸν π. Ἰουστίνο, τὸν ἔβλεπα μὲ πόση χαρὰ περίμενε νὰ ἔλθει ὁ ἐξομολόγος, σὰν παιδάκι: «Δές, μήπως ἔρχεται ὁ π. Θεόφιλος νὰ ἐξομολογηθῶ». Μοῦ ἔκανε τεράστια ἐντύπωση. Τὸ περίμενε σὰν κάτι πολὺ σημαντικὸ στὴ ζωή του.

Ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ πνεῦμα, αὐτὴ τὴ συντριβή, αὐτὴ τὴν ταπείνωση ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴ συντριβή, αὐτὸ τὸ μαλάκωμα τῆς ψυχῆς, διὰ τοῦ ὁποίου ἀποκτᾶται ἡ διαύγεια καὶ τὰ δάκρυα τῆς μετανοίας, αὐτὴ τὴν εἰρήνη τῆς ψυχῆς ποὺ δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν αἰώνα τοῦτον, αὐτὸ ἔβλεπα στὸν π. Ἰουστίνο.

Ἐρώτηση: Μᾶς εἴπατε, Σεβασμιότατε, ὅτι ἡ φάσις τῆς χριστιανικῆς ζωῆς εἶναι αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς μετανοίας καὶ τῆς συντετριμμένης καρδίας. Πέστε μας, παρακαλοῦμε, πῶς μποροῦμε νὰ ἔχουμε διαρκὴ τὴν αἴσθηση αὐτὴ καὶ τὴν ἀναζήτηση αὐτοῦ τοῦ πνεύματος. Διότι δὲν ὑπάρχει μόνον στὸν κόσμο ἡ δυσκολία, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ σέ μᾶς ζεῖ ὁ «παλαιὸς ἄνθρωπος», μᾶς παγώνει πολλὲς φορὲς τὸν πόθο καὶ τὸν ζῆλο. Ἔρχεται ἡ ἀκηδία, ἔρχονται στιγμὲς ποὺ δὲν ἔχομε τὸν ζῆλο τὸν πνευματικὸ καὶ ἡ καρδιά μας πετρώνει καὶ δὲν ἀναζητεῖ τὸν Θεό. Ἂν θέλετε πέστε μας, νὰ μᾶς βοηθήσετε σ’ αὐτό.

Ἀπάντησης: Ἐκεῖ στὸ Τυπικαριό, στὶς Καρυές, εἶναι ἕνα Γεροντάκι Σέρβος, ὁ π. Ἰωακείμ. Πολὺ ἐνάρετος, ψυχούλα! Μία φορᾶ εἶχα ἀνεβεῖ ἀπὸ τὴν Καψάλα σ’ αὐτόν. Αὐτὸς ἔσκαβε. Τὸν χαιρέτησα, μὲ χαιρέτησε, καθίσαμε. Τοῦ λέω: «Γέροντα, καμιὰ φορὰ ἔρχονται ὧρες πνευματικῆς ὀκνηρίας, ἀκηδίας κλπ. Πῶς θά τὰ πολεμήση κανείς αυτά;». Μέ κοίταξε καλά-καλά καί μοῦ είπε: «Νά αγωνιστείς, νά αγωνιστείς! Κι’ ἐμένα, ξέρεις, μοῦ ἐρχόταν αὐτό. Ἄλλα ἐγώ, ξέρεις, … πολεμούσα. Νά μήν ἀφήσης. Δῶσ’ του έγώ! Ἡ ἀκηδία ἐμένα κι ἐγώ τὴν ἀκηδία. Δῶσ’ του στὸ κεφάλι. Νά μήν ἀφήσης… θέλει ξυλοδαρμό».

Ἐρώτηση: Μὲ ποιὸν τρόπο;

Ἀπάντησης: Αὐτὸ θέλω ἐγὼ ἀπό σᾶς νὰ τὸ μάθω.

Ἐρώτηση: Σεβασμιότατε ἔχομε ἕνα πρόβλημα, ἰδίως τὸ καλοκαίρι. Ἔρχεται πολὺς κόσμος στὸ Μοναστήρι καὶ εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ ἀφιερώνομε πολλὲς ὧρες στὴ φιλοξενία. Φυσικὰ, δὲν μένει χρόνος γιὰ τὴ δική μας πνευματικὴ ἐργασία καὶ νίψη. Βέβαια, δὲν ἐπιδιώκουμε νὰ ἔρχεται κόσμος ἐδῶ, ἀλλὰ ἐφ’ ὅσον ἔρχονται, λέμε ὅτι ἡ Παναγία τοὺς στέλνει, ἄρα δὲν ἔχομε τὸ δικαίωμα νὰ τοὺς διώξουμε, μάλιστα σὲ τέτοια ἐποχὴ ποὺ ὑπάρχει τόση πνευματικὴ κρίση. Ἐσεῖς τί μᾶς συμβουλεύετε νὰ κάνουμε;

Ἀπάντησης: Τὸ ἴδιο πρόβλημα ἔχω κι ἐγώ, ἴσως καὶ χειρότερα, στὴν Μητρόπολή μου. Δὲν λύνεται τὸ πρόβλημα μὲ συνταγές. Πάντως δὲν ὑπάρχει ἄλλη λύση, ἂν δὲν τὸ πάρη κανεὶς ὡς τὸν σταυρό του. Πραγματικά, καμία φορά κουράζομαι ἀπὸ τὴν πολλὴ ἐργασία, ὅποτε ἀκούω κάποιον νὰ χτυπάει, ζητάει νὰ τὸν δεχθῶ. Λέω μέσα μου: «Τώρα μοῦ ἦρθες;». Ἄλλα ἔπειτα λέω μέσα μου: «Τί ὄφελος ἔχεις νὰ νευριάζεις; Κι ἐσὺ βλάπτεσαι, σωματικὰ καὶ πνευματικά, καὶ θὰ βλάψεις καὶ αὐτόν. Πάρε τὸ ἀπόφαση καὶ κάνε μία προσευχούλα νὰ τὸν δεχθεῖς μὲ χαρὰ καὶ ὑπομονή». Κι’ ὅταν κάνω ἔτσι, νὰ ξέρετε, φεύγει ἡ κούραση. Δὲν ξέρω ἂν ἔγινα ἀντιληπτός. Πραγματικά σᾶς λέω• ἔτσι εἶναι, ἀλλιῶς δὲν γίνεται, τὸν ἔστειλε ὁ Κύριος. Κι ἔπειτα ξεχνάω τὸν νευριασμὸ κι ὅλα αὐτά. Βέβαια, σπανίως τὸ κατορθώνω, ἀλλὰ δὲν γίνεται ἀλλιῶς, δὲν μπορεῖς νὰ τὸν δίωξης. Πρέπει νὰ τὸν οἰκονομήσεις. Κι’ ἀφοῦ πρέπει νὰ τὸ κάνης, τότε κάνε τὸ μὲ τὴν καρδιά σου καὶ μὲ τὴν ἀγάπη, ὅσο μπορεῖς!

Αὐτὸ ἔχω καταλάβει ἀπὸ τὸν νεαρὸ ποὺ πῆγε στὸν π. Π καὶ τὸν ἄκουγε ἐννέα ὧρες. Ἁπλῶς ποὺ τὸν ἄκουσε, ἄκουσε τὸν πόνο του καὶ τοῦ ἔδειξε λίγη ἀγάπη καὶ κατανόηση, αὐτὸ ἦταν τὸ φάρμακο. Γιατί σήμερα, στὸν κόσμο ποὺ ζοῦμε, δὲν ἔχουμε καιρὸ ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο. Ὅλοι νοιώθουμε τὴν ἀνάγκη τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ ὅλα τὰ θεωροῦμε σπουδαιότερα ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ μας• τὰ πράγματα καὶ τὰ αὐτοκίνητα καὶ τὶς ἐργασίες μας. Σπάνιοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι ποὺ μποροῦν νὰ καθίσουν νὰ ἀκούσουν τὸν ἄλλον!

Καὶ νὰ σᾶς πῶ αὐτὸ ποὺ ἔμαθα ἀπὸ τὸν πατέρα μου, ἕναν ἁπλὸ χωρικό. Ὅταν περνοῦσε κάποιος ἀπὸ ἐκεῖ ποὺ ἐργαζόταν στὸν κάμπο, στὸ ἀμπέλι, κλπ ., ἔστω μικρό παιδί, αὐτός ἄφηνε τὴ δουλειά του, ὅσο κι ἄν ἦταν σπουδαία καί ἐπείγουσα, πήγαινε νά τὸν χαιρετήσει -ἄν ἦταν μεγαλύτερος- νά τὸν κεράσει, νά καθίσει μαζί του. Καί ἔλεγε ἡ μητέρα μου: «Εὐλογημένε, τίποτα δέν θά κάνης ἔτσι• τὶ πράγματα εἶναι αὐτά;». Αὐτός, ὅμως, κατόρθωνε νά τελειώνει ὅλες τὶς δουλειές καί ταυτοχρόνως νά τὸν ἀγαποῦν ὅλοι. Τὸν ἀγαποῦσαν καί παιδιά ἀπό οἰκογένειες κομμουνιστικές. Δέν πήγαιναν ἀλλού, ἔρχονταν στὸν πατέρα μου, γιατί καταλάβαιναν ὅτι αὐτός τὰ δέχεται μέ ἀγάπη, ὅτι δέν τὰ αἰσθάνεται ὡς βάρος.

Εἶχε καιρὸ νὰ ἀφιέρωση γιὰ τοὺς ἄλλους. Τοῦ ἄρεσε νὰ συζητάει γιὰ τὸν Ντοστογιέβσκι. Πῆγε στὸ Γυμνάσιο προπολεμικά, ἔπειτα παντρεύτηκε. Ἦταν μοναχοπαίδι. Ὁ πατέρας του τὸν παρεκάλεσε νὰ μείνει στὸ χωριό. Διάβαζε πολλά, πάντοτε ὅμως τὴν Ἁγία Γραφή. Καὶ εἶχε νὰ πεῖ παρὰ πολλὰ πράγματα. Μοῦ εἶχε κάνει ἐντύπωση αὐτό!

Ὅταν γύρισα ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ στὸ χωριό μου, πῆγα νὰ ἐπισκεφθῶ ἕναν γείτονα. Τὸν βρῆκα, μάζευε σανὸ καὶ τὸν ἔβαζε σὲ μία καμάρα. Δὲν τὸν εἶχα ἰδεῖ δεκαπέντε χρόνια. Εἶχα μεγαλώσει ἐκεῖ, μαζὶ μὲ τὰ παιδιά του. Τὸν χαιρέτησα.

Ἄ! Ἦλθες, ἐδῶ εἶσαι; μοῦ εἶπε. Μόνον αὐτό.

Δὲν ἔδειξε ἐνδιαφέρον, οὔτε κουνήθηκε ἀπὸ τὴ θέση του. Καὶ μοῦ κακοφάνηκε αὐτό. Τότε κατάλαβα γιατί τὰ παιδιὰ του ἔχουν τόσο ἐγωισμὸ πάνω τους. Διότι πῆραν ἀπὸ τὸν πατέρα τους. Ἦταν πολὺ ἐργατικὸς αὐτός, ἀλλὰ τὸ «ἐν, οὐ ἐστὶ χρεία» δὲν τὸ εἶχε μέσα του. Δὲν μὲ νοιάζει ἔμενα προσωπικά, ἀλλά μοῦ κακοφάνηκε αὐτὴ ἡ στάσις ἔναντι τῶν ἀνθρώπων.

Ἦταν πιὸ σπουδαῖο τὸ ἔργο του ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ γείτονα, τοῦ παιδιοῦ του, ποὺ πέρασε ἀπὸ ἐκεῖ;

Θυμήθηκα ὅτι ὁ πατέρας μου, ὅπου νὰ ἦταν, θὰ κατέβαινε νὰ χαιρετήσει.

Ἐρώτηση: Ὁ πατέρας σας ἦταν τῆς Ἐκκλησίας ἄνθρωπος;

Ἀπάντηση: Ναί, ἦταν τῆς Ἐκκλησίας ἄνθρωπος, καὶ μάλιστα σὲ μία ἐποχὴ πολὺ δύσκολη. Μεταπολεμικὰ ζήτησαν ἀπ’ αὐτὸν νὰ γίνει δάσκαλος, ἐπειδὴ εἶχε σχεδὸν τελειώσει Λύκειο. Ἔκαναν σεμινάρια δύο μῆνες καὶ γίνονταν δάσκαλοι. Καὶ ἀπ’ αὐτοὺς ἦταν πιὸ διαβασμένος. Ἄλλα αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰ γίνει, λέγοντας: «Ξέρετε, δὲν θέλω νὰ ἀναλάβω, γιατί θὰ ἀναγκασθῶ νὰ διδάσκω ἀθεΐα, καὶ δὲν μπορῶ».

Τοῦ ζήτησαν νὰ ἐργασθεῖ καὶ στὸ Δημαρχεῖο. Δὲν εἶχαν γραμματέα. Ἀρνήθηκε: «Ὄχι, εἶπε, ἔχω τὰ κτήματά μου, τὰ παιδιά μου, δὲν θέλω».

Ἕνας ἀπὸ τοὺς κομμουνιστές, ὅταν πέθανε ὁ πατέρας μου, ἔλεγε: «Δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω τὸν Τσίρο -ἔτσι ἔλεγαν τὸν πατέρα μου-. Αὐτὸς ἦταν πιὸ διαβασμένος καὶ πιὸ ἱκανὸς ἀπὸ ὅλους μας. Ἐμεῖς πήγαμε ἐκεῖ πέρα καὶ αὐτὸς ἀρνήθηκε νὰ ἔρθει. Καλὸς ἄνθρωπος ἦταν, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ πράγμα δὲν μποροῦσα νὰ τὸ καταλάβω».

Ἐγὼ ἔλεγα: «Ἐσεῖς εἴχατε ἄλλα σχέδια».

Τότε πού δὲν τολμοῦσε κανεὶς νὰ πάει στὴν Ἐκκλησία (στὸ μοναστήρι Μόρατσα εἶναι ὁ ναὸς) ὁ πατέρας μου ἔπαιρνε ἐμᾶς τὰ παιδιὰ τὴν Α’ ἑβδομάδα τῆς Σαρακοστῆς γιὰ νὰ κοινωνήσουμε. Τὸ ἔκαμνε τακτικὰ αὐτό.

Μία φορὰ καθόμασταν. Εἶχαν μαζευτεῖ ὅλα τὰ ἀδέλφια μου, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν μικρότερο. Εἴχαμε ἐργασθεῖ ὅλη τὴν ἡμερα καὶ τὸ βραδάκι καθόμασταν καὶ συζητούσαμε. Εἶχε γίνει λόγος περὶ τῆς πίστεως, τῆς ὁμολογίας- ἂν πρέπει νὰ ἀποφύγομε τὴν ὁμολογία, γιὰ νὰ μὴν ἐκθέσομε τὸν ἑαυτόν μας. ὁ μακαρίτης ὁ ἀδελφός μου, ὁ μεγαλύτερος, ἔλεγε ὅτι δὲν πρέπει βέβαια νὰ ἐξωτερικεύομε τὴν πίστη μας. Μπορεῖ νὰ τὴν κρατάει κανεὶς μέσα του. Ἐγὼ ἔλεγα τὸ ἀντίθετο, ὅτι πρέπει αὐτὸ πού πιστεύεις, νὰ τὸ ὁμολογῆς. Ἤμουν τότε στὸ 4ο ἔτος τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς. καὶ οἱ ἄλλοι ἀδελφοί μου εἶπαν τὴ γνώμη τους. ὁ πατέρας μου ἄκουγε τὴ συζήτηση, καὶ σὲ μία στιγμὴ λέει: «Ἀκουστὲ παιδιά! Ἔχω ἐσᾶς, ἑπτὰ γιους καὶ εἶμαι ἕτοιμος νὰ χύσω τὴν τελευταία σταγόνα τοῦ αἵματός μου γιὰ σᾶς. Ὅμως νὰ θυμάστε αὐτὸ πού σᾶς λέω: Ἐὰν ἐρχόταν κάποιος νὰ μοῦ εἰπεῖ: «Διάλεξε, ἢ θὰ σοὺ σκοτώσουμε τοὺς ἑπτὰ γιοὺς ἢ θὰ ἀρνηθεῖς τὸν Χριστό», ἐγὼ θὰ ἔλεγα – καὶ ἔκλαιγε ὁ καημένος-: «Ὁ Θεὸς τὰ ἔδωσε, ὁ Θεὸς τὰ πῆρε... Δὲν εἶναι δικά μου, τοῦ Θεοῦ εἶναι. Σκοτῶστε τὰ παιδιά. Τὸν Χριστὸ δὲν τὸν ἀρνοῦμαι».

Ἔκλαιγε σὰν μικρὸ παιδί. Μοῦ ἔχει μείνει αὐτὸ τὸ πράγμα. Μὲ τέτοια ζέσι! Καὶ τὸ ἀπέδειξε. Ἦταν καμάρι του πού εἶχα γίνει Ἱερεύς.

Μία ἄλλη φορᾶ, ὅταν τελείωνα τὴν Ἱερατικὴ Σχολή, συζητούσαμε. «Τί θὰ γίνεις;» μοῦ ἔλεγε. Εἶπα: «Ξέρω κι ἐγὼ τί θὰ γίνω καὶ πῶς θὰ γίνω; Δύσκολα ἐδῶ στὸ Μαυροβούνι». Λέει: «Γιατί δὲν γίνεσαι μοναχός;».

Λέω: «Ἐσὺ ἔχεις ἕνα σωρὸ παιδιὰ γύρω σου, κι ἐμένα βρῆκες;».

— Ἄ! ναί, λέει. Ἂν χρειάζεται, ἂν πρέπει νὰ θυσιάσεις τὸν ἑαυτό σου γιὰ τὸν Χριστό, δὲν γίνεται ἀλλιῶς.

Ἐγώ, ὅσο ἤμουν στὸ ἐξωτερικό, δὲν τοῦ εἶχα γράψει.

Καὶ ὅταν ἔγινα μοναχός, ἐφάρμοσα τὸ καλογερικὸ· νὰ μὴν ἔχω σχέσεις μὲ τοὺς συγγενεῖς. Δὲν ὑπολόγιζα τὸν καημένο τὸν πατέρα μου, ὁ ὁποῖος εἶχε ἄλλη νοοτροπία. Ὅταν γύρισα, κατάλαβα πόση χαρὰ εἶχε πού ἔγινα μοναχός! Κάποιος τοῦ εἶχε στείλει, ἐν ἀγνοίᾳ μου, φωτογραφίες ἀπὸ τὴν χειροτονία. Εἶχε πάρει τὴ φωτογραφία, μοῦ ἔλεγαν, τὴ φιλοῦσε, καὶ ἔκλαιγε. Τόση χαρὰ ἔκανε!

Περνούσαμε ἀπὸ ἕνα λιβάδι μαζὶ καὶ μοῦ ἔλεγε: «Ἔλα, ἀπ’ ἐδῶ πᾶμε. Ποῦ ξέρεις ἀπὸ πότε ἔχει νὰ περάσῃ πόδι ἱερέως. Νὰ τὰ εὐλογήσῃς». Μὲ πολλὴ σοβαρότητα τὸ ἔλεγε αὐτὸ καὶ μὲ καμάρι. Μὲ ἀγαποῦσε περισσότερο ἀπ’ ὅλα τὰ ἄλλα παιδιά. Ἤθελε καὶ οἱ ἄλλοι ἀδελφοί μου νὰ πᾶνε στὴν Ἱερατικὴ Σχολή, αὐτοὶ ὅμως δὲν τὸν ὑπάκουσαν.

Ἐρώτηση: Τὸν π. Ἰουστίνο πῶς τὸν γνωρίσατε;

Ἀπάντησης: Τὸ π. Ἰουστίνο τὸν γνώρισα στὸ Βελιγράδι τὸ 1958. Ἤμουν πρωτοετὴς φοιτητής. Ἐκεῖ εἶχε πεθάνει μία γνωστή του κυρία, εὐσεβής, ἡ ὁποία ἀγαποῦσε τοὺς μοναχούς. Τὸ σπίτι της εἶχε γίνει μετόχι τῶν Μονῶν στὸ Βελιγράδι.

Εἶχε πάει στὴν κηδεία τῆς κυρίας αὐτῆς. Ἐγὼ εἶχα ἀκούσει ὅτι ὑπάρχει κάποιος π. Ἰουστίνος, εἶχα διαβάσει μικροπράγματα δικά του καὶ πήγαμε νὰ τὸν δοῦμε. Θυμᾶμαι, σὰν ὅραμα τὸ βλέπω: ὁλόλευκος καὶ μὲ τὸ μακρυμάνικο ράσο. Πρώτη φορὰ ἔβλεπα, διότι οἱ ἄλλοι παπάδες δὲν φοροῦσαν. Ὁμίλησε στὴν κηδεία. Ἦσαν 3-4 ἀρχιερεῖς καὶ παπάδες. Λοιπὸν ὁμίλησε καὶ ἔκλαιγε. Δύο πηγὲς τὰ μάτια του. Ὁλόλευκος ὅπως ἦταν. Καὶ ἔλεγε στὴν ἀδελφὴ Λιούμπιτσα:

«Ἐσὺ τώρα πού πᾶς στὴν ἄνω Σερβία, νὰ χαιρετήσεις ἐκεῖ ὅλους τους ἀδικοχαμένους ἀδελφούς μας».

Ὅταν τελείωσε ἡ ὁμιλία καὶ ἔφυγαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ παπάδες, ἐγὼ τὸν χαιρέτησα. Μοῦ ἔκανε ἐντύπωση. Γιατί τότε, τὸ νὰ πεῖς τέτοια πράγματα, ἦταν πολὺ τολμηρό.

Τότε τὸν πρωτογνώρισα καὶ ἔτσι μου ἔμεινε: Μία προφητικὴ μορφή. Ζωντάνια πού εἶχε! Πολὺ ζωντανός.

Δὲν φοβόταν ὁ π. Ἰουστίνος. Ἕνας πρώην μαθητής του πού εἶχε γίνει παπὰς καὶ μεταπολεμικὰ ἔγινε... Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, τὸν ὁποῖον δὲν τόλμησαν νὰ

καθαιρέσουν σὲ ἐκείνη τὴν τρομακτικὴ ἐποχὴ πού ἔσφαξαν κεφάλια, εἶχε ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ἀλλὰ ἐκτιμοῦσε πολὺ τὸν π. Ἰουστίνο. Τὸν κάλεσε λοιπὸν καὶ τοῦ ζήτησε συνεργασία:

Ξέρουμε τὴν ἄξια σας κλπ. Θέλετε νὰ συνεργαστεῖτε μαζί μας;

Μὲ σᾶς τοὺς ἄθεους; Ποτέ! Μπορεῖτε νὰ μὲ κόψετε σὲ δισεκατομμύρια κομμάτια. Ἐγὼ τὸν Χριστόν μου θὰ τὸν ἔχω, ἀπήντησε ὁ π. Ἰουστίνος.

Καλά, καλά, εἶπε ὁ Ὑπουργός.

Εἶχε πράγματι ἕνα πνεῦμα ὁμολογίας μέσα του, πνεῦμα παρρησίας ἐνώπιόν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων.

Ἐρώτηση: Ἐπειδὴ ζήσατε ἀρκετὰ στὴν Ἑλλάδα καὶ γνωρίσατε τὸν ἁπλὸ λαὸ καὶ τὴν ἁπλὴ εὐσέβειά του, θὰ θέλατε νὰ μᾶς εἰπεῖτε πῶς εἴδατε νὰ βιώνεται ἡ Ὀρθοδοξία μέσα στὸ λαό μας τὸν ὀρθόδοξο, Σερβικὸ καὶ Ἑλληνικό;

Ἀπάντηση: Θὰ ἀπαντήσω μ’ ἕνα παράδειγμα. Προσφάτως εἶχα πάει στὴν Κύπρο. Μοῦ εἶχε κάνει ἐντύπωση τὸ ἦθος πού διατηροῦν οἱ Κύπριοι μέχρι σήμερα. Ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, στὰ εὐρέα λαϊκὰ στρώματα, ἔχει χαθεῖ νομίζω τὸ πανάρχαιο αὐτὸ ἦθος. Ἴσως νὰ τὸ συναντᾶς στὰ νησιά. Εἶναι ἕνα ἦθος ζυμωμένο μὲ τὸ λαό, πού τὸ συναντᾶς σὲ κάποιες γυναικοῦλες, γριοῦλες, σὲ λαϊκοὺς καὶ σὲ κληρικοὺς ἀκόμη, ὅπως εἶναι ὁ π. Δημήτριος Γκαγκαστάθης, τέτοιοι.

Αὐτὸ πού εἶδα στὴν Κύπρο μοῦ ἔκανε τεράστια ἐντύπωση. Ρώτησα μία γριούλα: «Πότε ἦρθες ἀπὸ τὸ χωριό;». Λέει: «Ἀπὸ ποῦ εἶσαι, πάτερ;». Λέω: «Ἀπὸ τὴ Σερβία». Λέει: «Ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ τὸ τάδε χωριό».

Ἔτσι ὅπως ἦταν, φαινόταν καὶ στὸ φέρσιμο καὶ στὴν ἐνδυμασία καὶ στὴν ἔκφραση τοῦ προσώπου καὶ στὴ συμπεριφορά. Καὶ κατάλαβα πὼς ἡ Ἐκκλησία εἶναι πραγματικὰ ἕνα ἐργαστήριο, ἕνα χωνευτήρι, πού κτίζει, πού δημιουργεῖ, πού ζυμώνει μὲ τὴν αὐτὴ ζύμη τοὺς λαοὺς ἀνεξαρτήτως τῆς περιοχῆς καὶ γλώσσης καὶ τῶν ἐθνικῶν ἰδιομορφιῶν, κλπ.). Ἡ Ἐκκλησία ἀφήνει μία σφραγίδα στὸν ἄνθρωπο, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνει ὅτι εἶναι ὀρθόδοξος.

Μοῦ ἔλεγαν γιὰ κάποιον καλλιτέχνη μας πού εἶναι τελείως ἐκκοσμικευμένος καὶ δὲν ἔχει καμία σχέση μὲ τὴν ἐκκλησία, ὅτι εἶχε κάποια ἔκθεση ζωγραφικῆς στὴ Σουηδία. Κάποιος ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ καλλιτέχνες τὸν ρωτοῦσε: «Ἐσεῖς πῶς ἔχετε τὴν Βυζαντινὴ ὑφὴ μέσα στὰ ἔργα σας;».

— Δὲν ἔχω καμία σχέση μὲ τὴν Βυζαντινὴ τέχνη, λέει.

Δὲν ἀσχολήθηκα ποτέ!

— Ἀπὸ ποῦ εἶσαι; ρώτησε.

— Ἀπὸ τὴ Σερβία

— Σὲ ποιὰ θρησκεία ἀνήκεις;

— Δὲν ἀνήκω σὲ καμία θρησκεία.

— Καλὰ ἐσύ, ὁ πατέρας σου ὅμως;

— Εἶναι ὀρθόδοξος Σέρβος.

Μολονότι ἦταν ἐκκοσμικευμένος, ὁ καλλιτέχνης διατηροῦσε μέσα στὸ ὑποσυνείδητό του ὅ,τι εἶχε πάρει τὸ μάτι του περνώντας ἀπὸ τὰ μοναστήρια. Καὶ αὐτὸ τὸν σημάδεψε.

Τὸ ἴδιο παρατήρησα καὶ στὴ Μολδαβία πού δὲν ὑπέστη δυτικὴ ἐπίδραση ἀπὸ τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς καὶ τοὺς Οὐνίτες, ὅπως ἡ Τρανσυλβανία.

Τὸ ἴδιο καὶ στὸ Μαυροβούνι. Σᾶς λέω: γυναῖκες στὴν Κύπρο εἶναι σὰν νὰ τὶς ἔχεις μεταφυτέψει ἀπὸ τὸ Μαυροβούνι. Εἶναι ἕνα πράγμα μυστήριο. Τὸ Μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔργου της μέσα στοὺς λαούς.

Τὸ ἴδιο εἶδα καὶ στὴν Ἑλλάδα, ἐκεῖ πού ἤμουν ἐφημέριος. Αὐτὲς οἱ γριοῦλες τοῦ χωριοῦ μοῦ ἔμαθαν πολλὰ πράγματα. Θυμᾶμαι μία γριούλα ἀπὸ τὰ Σπάτα. Εἶχα πάει νὰ τὴν ἐξομολογήσω καὶ νὰ τὴν κοινωνήσω. Ἦταν ἄρρωστη ἡ καημένη! Ἔκανε πολλὴ χαρὰ πού πῆγα. Μοῦ ἔλεγε: «Πάτερ, πολὺ σ’ εὐχαριστῶ πού μοῦ ἔφερες τὴν Θεία Κοινωνία. Ξέρεις, τὰ Μυστήρια εἶναι ἢ προίκα τῆς Ἐκκλησίας». Ἄκου! Καὶ τὴν ἴδια σχεδὸν ἔκφραση βρῆκα στὸν Νικόλαο Καβάσιλα.

Θὰ σᾶς εἰπῶ ἕνα ἄλλο γεγονὸς πού φανερώνει τὴν πηγαία πίστη τοῦ λαοῦ. Ἤμουν στὸ 4ο ἢ 5ο ἔτος τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς. Εἶχα πολλὲς δυσκολίες καὶ περνοῦσα μία σοβαρὴ κρίση. Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ εἶχα πάει νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν ἀδελφή μου, πού εἶναι παντρεμένη σὲ ἕνα ἄλλο χωριό. Ἦταν μακριὰ καὶ εἶχα πάει μὲ τὸ ἄλογο. Ἐπιστρέφοντας συναντῶ ἕναν χωρικὸ ἀπὸ τὴν Ἄνω Μόρατσα καὶ τὸν χαιρετῶ μὲ τὸν χαιρετισμό: «Ὁ Θεὸς βοηθός». Λαϊκὸς χαιρετισμὸς στὴ Σερβία, στὸν ὁποῖο ἀπαντᾶ ὁ λαός: «ὁ Θεὸς καὶ σένα νὰ βοηθήσει». Τοῦ ἔκανε ἐντύπωση ὁ χαιρετισμός μου. Νέος ἄνθρωπος νὰ χαιρετᾶ ἔτσι! Μοῦ ἀπάντησε: «ὁ Θεὸς νὰ σὲ βοηθήσει» καὶ μὲ ρώτησε: «Δὲ μοῦ λές, ἀπὸ ποῦ εἶσαι;».

— Εἶμαι ἀπὸ τὴν Κάτω Μόρατσα, εἶπα.

— Ποῦ πῆγες;

— Ἔχω ἐδῶ τὴν ἀδελφή μου παντρεμένη καὶ πῆγα νὰ τὴν ἰδῶ.

— Πῶς λέγεται ὁ πατέρας σου; μοῦ λέει.

— Εἶναι ὁ Τσίρο.

— Δὲ μοῦ λές, σὲ παρακαλῶ, λέει, τί ἔγινε μ’ ἐκεῖνο τὸ παιδὶ πού εἶχε πάει νὰ γίνει παπάς;

— Καλὰ εἶναι, λέω. Ἐδῶ εἶναι τώρα καὶ σᾶς μιλάει. Δὲν θὰ τὸ ξεχάσω ἐκεῖνο τὸ πράγμα. Σταμάτησε ὁ ἄνθρωπος, τὸν ἐπίασαν τὰ κλάματα. Λέει:

— Παιδί μου, ἂς εἶναι δοξασμένο τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ πού μὲ ἀξίωσε νὰ σὲ ἰδῶ σήμερα. Ἂς εἶναι εὐλογημένος καὶ ὁ πατέρας σου πού σ’ ἔστειλε νὰ πάρεις αὐτὸ τὸ δρόμο. Γιὰ μένα, πίστεψε μέ, εἶναι ἡ μεγαλύτερη μέρα τῆς ζωῆς μου, πού σὲ εἶδα σήμερα.

Κι’ ἄρχισε κι ἔκλαιγε ὁ ἄνθρωπος.

Τὶς ἡμέρες ἐκεῖνες εἶχα μία κρίση, ἐνοίωθα μία τρομακτικὴ πίεση. Εἶχα μία ἀναστάτωση. Νόμιζα ὅτι ὅλοι ἦσαν ἐναντίον μου, ὅτι ὅλοι μὲ ὑποβλέπουν. Ἀλλά αὐτὴ ἡ σκηνὴ μου ἔχει μείνει. Νὰ βρεῖς ἕναν ἄνθρωπο μὲ τέτοια πίστη! Ἐγὼ προχώρησα κι αὐτὸς συνέχισε νὰ εὐλογῆ. Λέει ἡ Γραφή: «Τέτοια πίστη δὲν βρῆκα οὔτε στὸν Ἰσραήλ». Αὐτὸ δείχνει μία ἄλλη περίπτωση πού συνέβη ὅταν πῆγα στὸ 40ήμερο μνημόσυνο τοῦ πατέρα μου (πέθανε τὸ 1977). Περνώντας ἀπὸ τὸ δρόμο συνάντησα μία χωρικὴ 50-55 ἐτῶν. Ἦταν ἐρημιὰ καὶ τῆς εἶπα:

— Ὁ Θεὸς μαζί σας.

— Καλημέρα, μοῦ ἀπαντᾶ.

— Τί κάνεις; τῆς λέω.

— Καλά, λέει. Ἐσὺ εἶσαι τοῦ Τσίρου ὁ γιός;

— Ναί!

— Μὲ γνωρίζεις ἐμένα; Εἶμαι τοῦ τάδε ἀδελφὴ πού εἴσαστε κουμπάροι. Καὶ

συμπληρώνει: Πότε θὰ ἔλθεις ἐδῶ

σ’ ἐμᾶς;

— Τί νὰ κάνω ἐγὼ ἐδῶ, λέω. Τὸν Θεὸ δὲν τὸν πιστεύετε, τὸν παπὰ δὲν τὸν σέβεστε. Ἐγὼ χωρὶς Θεὸ δὲν μπορῶ

νὰ ζήσω.

— Ὄχι κι ἔτσι!

— Πὼς δὲν εἶναι ἔτσι!

— Δὲν εἶναι ἔτσι.

Κοίταξε λίγο γύρο, νὰ δεῖ ὅτι δὲν εἶναι κανεὶς καὶ λέει:

— Νὰ ξέρης, προσεύχομαι ἐγὼ στὸ Θεό, ἀλλὰ ἐγὼ ξέρω ποῦ καὶ πότε θὰ προσευχηθῶ. Δὲν θέλω μπροστὰ σ’ αὐτὰ τὰ σκυλιά, νὰ κοροϊδεύουν τὸν Θεὸ κι’ ἐμένα. Ἀλλὰ ξέρεις, χωρὶς τὸ Θεό, χωρὶς τὴν πίστη στὸ Θεό, δὲν θὰ ὑπῆρχα σήμερα καὶ δὲν θὰ μιλοῦσα μαζί σου.

Καὶ πιστέψατε: Ἡ γυναίκα αὐτὴ δὲν ἔχει πατήσει στὴν ἐκκλησία ἀπὸ τὸ 1945, ἀλλὰ τὴν ἔχει κρύψει μέσα της. Μαυροφοροῦσε. Ἦταν σὰν καλόγρια. Αὐτὴ ἡ πίστη κρυμμένη μέσα της.

Αὐτὸ δὲν ἀποδεικνύει ὅτι ζεῖ Κύριος ὁ Θεός; Ἡ ζωντανὴ πίστη. Αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ σβήσει ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ.

(Περιοδικὸ “Ὅσιος Γρηγόριος”, Ἱ. Μ. Ὁσίου Γρηγορίου Ἁγίου Ὄρους)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: agiazoni.gr)